

Innst. S. nr. 229

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument nr. 12:17 (2003-2004)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Ågot Valle, Ingvild Vaggen Malvik, Siri Hall Arnøy og Øystein Djupedal om endringer i Grunnloven §§ 2, 4, 12 og 16 med sikte på å avskaffe Grunnlovens bestemmelser om statskirkeordningen og grunnlovsfeste landets statsskikk og menneskerettighetsforpliktelser

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Bakgrunn

Ovennevnte grunnlovsforslag som er fremmet av Ågot Valle, Ingvild Vaggen Malvik, Siri Hall Arnøy og Øystein Djupedal, gjelder endringer i Grunnloven §§ 2, 4, 12 og 16 med sikte på å avskaffe bestemmelsene om statskirkeordningen og grunnlovsfeste landets statsskikk og menneskerettighetsforpliktelser.

Forslagsstillerne ønsker å oppheve de bestemmelsene i Grunnloven som direkte eller indirekte favoriserer den kristne lutherske religion foran andre religioner og livssyn. Det fremmes også alternativ tekst som har som siktemål å synliggjøre de viktigste sidene ved den norske statsforfatningen og Norges menneskerettighetsforpliktelser.

Forslagsstillerne mener at det vil være prinsipielt riktig å oppheve ordningen med statskirke. Norge har alltid vært og er fortsatt et samfunn med et religiøst mangfold. Staten bør derfor ifølge forslagsstillerne ikke fremme en spesiell religion eller stille krav til at personer i enkelte ansvarsposisjoner skal bekjenne seg til en spesiell religion. Staten har ansvar for å sikre respekten for ethvert menneskes religionsfrihet, og en ordning med statskirke står etter forslagsstillerne oppfatning i motstrid med viktige demokratiske

prinsipper som trosfrihet og livssynsmessig likeverd. Forslagsstillerne understreker det felles verdigrunnlaget som finnes i menneskerettighetene, og at dette, og ikke en bestemt religion, bør danne et verdimeslig utgangspunkt for staten.

Forslagsstillerne viser til at det ved kongelig resolusjon 14. mars 2003 ble oppnevnt et utvalg med oppgave å utrede forholdet mellom stat og kirke. Forslagsstillerne mener denne utredningen er viktig for å underbygge en beslutning om statskirkeordningen, men fremmer forslag knyttet til en prinsipiell oppfatning av forholdet mellom stat og religion.

Forslagsstillerne foreslår å innføre en ny § 2 som har til hensikt å understreke de demokratiske verdiene som ligger i vår forfatning og i våre forpliktelser med hensyn til menneskerettighetene.

Det mest vidtrekkende forslaget til endring av Grunnloven § 2 inneholder folkesuverenitetsprinsippet, maktfordelingslæren, parlamentarismen og statens generelle forpliktelser mht. menneskerettigheter, jf. alternativ 3. Forslaget fremmes i første rekke ut fra rene pedagogiske grunner fordi det er et gode at de viktigste rammene om konstitusjonen står beskrevet i Grunnlovens tekst tidlig i Grunnloven. I tillegg vil Grunnloven § 2 bli stående alene med kun én av flere menneskerettigheter, nemlig religionsfriheten, dersom bestemmelsene om statskirken ble opphevet. De to andre alternativene er noe mer modererte forslag til tekst.

Andre bestemmelser i Grunnloven favoriserer indirekte den kristen-lutherske religion. Disse bestemmelsene bør etter forslagsstillerne syn også opphøre når Grunnloven § 2 opphører. Forslagsstillerne fremmer derfor forslag om å oppheve Grunnloven § 4 om at Kongen må bekjenne seg til den evangelisk-lutherske religion. Videre fremmer forslagsstillerne forslag om å oppheve bestemmelsen om at halvparten av regjeringsmedlemmene må være medlemmer av statskirken, jf. Grunnloven § 12 andre

ledd. Likeledes fremmer forslagsstillerne forslag om å oppheve Grunnloven § 16 om Kongens myndighet over religionssaker.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

"Kapittel A overskriften skal lyde:

Om Statsformen og Menneskerettighetene

§ 2 skal lyde:

Alternativ 1:

All offentlig Magt i Norge udgaar fra Folket. Det norske Folkestyret hviler paa Individets frie Meningsdannelse og almindelig Stemmeret.

Den offentlige Magten udøves efter Lov, og med Respækt for alle Individets Ligeverd og Borgernes Frihed og Verdighed.

Alternativ 2 (som alternativ 1, men tillagt et tredje ledd):

Den lovgivende og bevilgende Magt er tillagt Storthinget. Den udøvende Magt er hos Kongen og Regjeringen. Regjeringen må ha Storthingets Tillid. Den dømmende Magt er hos Domstolene.

Alternativ 3 (som alternativ 2, men tillagt et fjerde ledd):

Menneskeverdets Ukrænkelighed og Individets grundlæggende Frihed og Rettigheder sikres ved Lov og Statens aktive Deltagelse.

§ 4 oppheves.

§ 12 annet ledd oppheves.

§ 16 oppheves."

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Berit Brørby, Svein Roald Hansen og Ivar Skulstad, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og lederen Lodve Solholm, fra Høyre, Per-Kristian Foss, fra Sosialistisk Venstreparti, Aud Herbjørg Kvalvik, fra Kristelig Folkeparti, Ola T. Lånke, og fra Senterpartiet, Lars Peder Brekk, viser til at Stortinget har fått til behandling St.meld. nr. 17 (2007-2008) Staten og Den norske kirke, om det fremtidige forholdet mellom staten og Kirken. Ved behandlingen

av stortingsmeldingen vil Stortinget også måtte drøfte hvilken betydning eventuelle reformer vil ha for bestemmelsene i Grunnloven som gjelder statskirken.

Komiteen finner det derfor naturlig å avvente behandlingen av stortingsmeldingen før det tas stilling til eventuelle endringer i Grunnloven på dette området. Komiteen vil på denne bakgrunn tilrå at det foreliggende grunnlovsforslag ikke bifalles.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at spørsmålet om opphevelse av statskirkeordningen er et prinsipielt spørsmål, som er behandlet en rekke ganger i Stortinget. Etter dette medlems mening er det grunnleggende galt å favorisere en religion på bekostning av andre i Grunnloven. Norge er et land med religiøst og livssynsmessig mangfold, og staten har et overordnet ansvar for å sikre likeverd for ulik tro og ulike livssyn. Det er på denne bakgrunn riktig å oppheve statskirkeordningen, og erstatte den med en paragraf som understreker de demokratiske og menneskerettslige verdier i vår forfatning.

Dette medlem viser til det brede forliket som nylig ble inngått om forholdet stat-kirke i Stortinget og videre til den kommende behandling av dette i Stortinget. Denne behandlingen vil medføre endringer av dagens statskirkeordning.

Dette medlem vil på denne bakgrunn ikke fremme forslag om endringer av statskirkeordningen i dette dokumentet, men vise til behandlingen av stat-kirke-meldingen når den behandles i Stortinget.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 12:17 (2003-2004) – grunnlovsforslag fra Ågot Valle, Ingvild Vaggen Malvik, Siri Hall Arnøy og Øystein Djupedal om endringer i Grunnloven § 2, samtlige alternativer og §§ 4, 12 og 16 med sikte på å avskaffe Grunnlovens bestemmelser om statskirkeordningen og grunnlovsfeste landets statskikk og menneskerettighetsforpliktelser – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 29. april 2008

Lodve Solholm

leder

Ola T. Lånke

ordfører